

อาการทางจิตเวช

Symptomatology

รศ.พญ.สุจิตรา จรัสศิลป์

เมื่อผู้ป่วยมาพบแพทย์ที่ห้องตรวจ หลังจากที่ซักประวัติตรวจร่างกาย และตรวจสภาพจิตเพื่อทราบว่าผู้ป่วยมีความผิดปกติที่บ่งชี้ว่าเป็นโรคทางจิตเวชหรือไม่จากการสังเกตว่าผู้ป่วยมีอาการทางจิตเวชต่อไปนี้ ข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่า

อาการทางจิตเวชแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. Consciousness ภาวะความรู้สึกรู้ตัว (State of awareness)

1.1 ความผิดปกติของสติสัมปชัญญะ (Disturbances of Consciousness)

ก. Coma : เป็นสภาวะซึ่งผู้ป่วยไม่มีความรู้สึกตัวเหลืออยู่ หรือหมดสติ ไม่มีการสนองตอบต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ แม้จะถูกกระตุ้นด้วย deep pain พบในโรคของสมอง หรือสภาวะทางร่างกายที่รบกวนการทำงานของสมอง

ข. Stupor : เป็นสภาวะ ที่ผู้ป่วยขาดความสนใจ และขาดปฏิกิริยา
โต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้ป่วยจะอยู่ในสภาพหมดสติ แต่ถ้าถูกกระตุ้นด้วย
deep pain จะตอบสนองโดยร้องครางได้พบใน โรคจิตที่เกิดจากสภาวะทาง
ร่างกายและ Catatonic Schizophrenia

ค. Drowsiness : เป็นสภาวะซึ่งผู้ป่วยไม่ค่อยรู้สึกตัว ครึ่งหลับครึ่ง
ตื่น เมื่อถูกกระตุ้นให้ตอบคำถามผู้ป่วยสามารถตอบได้บ้าง

ง. Confusion : เป็นสภาวะซึ่งความสนใจ และการรับรู้ต่อ
เหตุการณ์รอบ ๆ ตนเองเลวลง ผู้ป่วยมีลักษณะงุนงงสับสนแสดงท่าที่
สงสัย นึกไม่ออกจำไม่ได้ ไม่สามารถบอกเวลา สถานที่และบุคคลได้
(disorientation) สีหน้ามักกังวลหรือเศร้า พบบ่อยในโรคจิตที่เกิดจาก
สภาวะร่างกาย(organic mental disorders) หรือหลังถูกช็อคด้วยไฟฟ้า
(Electroconvulsive therapy)

จ. Delirium : เป็นสภาวะที่สับสน งุนงง กระสับกระส่าย เสียความสามารถในการรับรู้ เวลา สถานที่ และบุคคล ร่วมกับมีความกลัวและประสาทหลอน ผู้ป่วยจะกระวนกระวาย พลุ่่งพล่า่นและหวาดกลัวต่อประสาทหลอน และการแปลภาพผิดที่ตนเห็น อาการจะเป็นมากเวลากลางคืนเนื่องจากมี sensory deprivation พบใน OBS

ฉ. Fluctuation of Consciousness : เป็นสภาวะที่สติสัมปชัญญะของผู้ป่วยไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาของวัน บางเวลาผู้ป่วยรู้สึกตัวดี ซึ่งมักจะเป็นเวลากลางวัน แต่พอเวลากลางคืนผู้ป่วยจะสับสน ลักษณะดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นลักษณะสำคัญของผู้ป่วย Acute OBS

1.2 ความผิดปกติในความตั้งใจ (Disturbances of attention)

ก. Distractibility : ความไม่สามารถที่จะตั้งสมาธิได้ความตั้งใจเปลี่ยนแปลงง่ายตามสิ่งเร้าต่าง ๆ ผู้ป่วยไม่สามารถตั้งใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือรับฟังเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้นาน เมื่อมีสิ่งกระตุ้นจากภายนอก จะทำให้ผู้ป่วยหันเหความสนใจไปทันที เป็นอาการที่พบในโรคจิตทางอารมณ์แบบคลั่ง

ข. Selective inattention : คือ การไม่มีสมาธิเฉพาะในสิ่งที่ทำให้เกิดความกังวล เช่น กังวลกลัวจะสอบตก ทำให้ไม่มีสมาธิในการดูหนังสือ

1.3 ความผิดปกติเกี่ยวกับการคล้อยตาม (Disturbances insuggestibility)

ก. Folie a deux (folie a trois) คือ ภาวะซึ่งคน 2 คน ที่ใกล้ชิดกันมาก (มักจะเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน) มีความหลงผิดเหมือนกัน

ข. Hypnosis : คือ ภาวะซึ่งยอมรับการชักจูงง่ายขึ้น ผู้ถูกสะกดจิตจะกระทำตามคำสั่งของผู้สะกดจิต เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับความรู้สึกตัวของผู้ถูกสะกดจิตนั้นอันเป็นผลมาจากการกระทำบางอย่างของผู้สะกดจิต

2. Affect

2.1 ความผิดปกติของอารมณ์ (Disturbances in affect)

2.1.1 Inappropriate affect : เป็นการแสดงออกของอารมณ์ซึ่งไม่เหมาะสม ผู้ป่วยจะแสดงอารมณ์ไม่สอดคล้องกับความคิด และเหตุการณ์ในขณะนั้นเช่น เมื่อพูดเรื่องที่ควรเศร้ากลับยิ้มหรือหัวเราะ หรือเมื่อพูดเรื่องสนุกสนานกับร้องไห้ พบได้บ่อยในผู้ป่วยโรคจิตเภท

2.1.2 Pleasurable affect

ก. Euphoria : คือ ความรู้สึกสบายมากเกินไปที่ควรจะเป็นซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ผู้ป่วยจะรู้สึกว่าทุกสิ่งทุกอย่างดูออกดูใจ และดึงกันไปหมดพบในผู้ป่วย Hypomania หรือผู้ป่วยที่เสพยาและกัญชา

ข. Elation : อารมณ์ เป็นสุขที่มากกว่า Euphoria ผู้ป่วยแสดงออกโดย ยิ้มเป็นแจ่มใส รื่นเริง พบในผู้ป่วย mania ซึ่งมักจะมีอาการที่พบร่วมด้วย คือ พูดมาก เคลื่อนไหวมาก พูดจาฟุ้งซ่าน หลงผิดว่าตนมีความสำคัญผิดธรรมดา (Grandeur delusion) มีความคิดที่จะกระทำการต่างๆ มากมาย มีความ มั่นใจตนเองมาก

ค. Exaltation : เป็นอารมณ์ที่สูงยิ่งขึ้นไปจาก elation เป็นความรู้สึกสบายมาก ร่วมกับความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ (Grandeur delusion)

2.1.3 Unpleasurable Affects

ก. Depression : ความรู้สึกเสียใจ เศร้า เปล่าเปลี่ยวท้อแท้ หมดหวัง ผู้ป่วยจะหมดความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตนเองและมักจะมีอาการทางกาย ร่วมด้วย เช่น เบื่ออาหาร น้ำหนักลด ท้องผูก ความต้องการทางเพศลดลง

ข. Grief or mourning : ความเศร้าซึ่งได้สัดส่วนกับการสูญเสียพบได้ในคนปกติ

2.1.4 Other Affects

ก. Anxiety : ความรู้สึกไม่สบาย อึดอัด ตึงเครียด หรือกลัว อันตราย ซึ่งคิดว่าอาจจะเกิดขึ้น แต่ไม่รู้ว่าจากอะไร ผู้ป่วยจะมีความรู้สึกกลัว ใจคอไม่สบาย หวาดหวั่น วิตกกังวล ซึ่งเกิดขึ้นเองโดยปราศจาก (unconscious fear) หรืออาจมีสาเหตุแต่อาการกลัวนั้นไม่สมเหตุผล ผู้ป่วยที่มี anxiety ในระยะรุนแรงจะแสดงอาการทั้งทางร่างกาย และจิตใจ เช่น กระสับกระส่าย , กระวนกระวาย ตึงเครียด พุดมาก , ผุดลุกผุดนั่ง เมื่อเป็นนาน ผู้ป่วยจะมีอาการของระบบประสาทอัตโนมัติ เช่น ใจสั่นหน้ามืด วิงเวียนศีรษะ แน่นหน้าอก หายใจไม่สะดวก เจ็บหน้าอก

ข. Fear : ความกังวล กลัวที่มีสาเหตุภายนอกชัดเจน มีเหตุผล สัมควรกับอันตรายที่จะเกิดขึ้น รู้ว่ากลัวอะไร เพราะเป็นความกลัวต่อภัยอันตรายภายนอกที่มองเห็นได้

ค. Agitation : ความวิตกกังวลร่วมกับอาการกระวนกระวาย อยู่ไม่สุขอย่างมาก พบได้ในผู้ป่วยโรคจิตทางอารมณ์ (Major Affective Disorder) โรคลมชัก และ Schizophrenia

ง. Panic : เป็นอาการคล้าย anxiety แต่มีความรุนแรงมากกว่า เป็นอารมณ์วิตกกังวล หรือกลัวอย่างสุดขีดและเฉียบพลัน ผู้ป่วยจะมีความรู้สึกตื่นเต้น ตกใจ กระวนกระวาย พลุ่่งพลา่่นอยู่หนึ่งไม่ได้ มีความรู้สึกหวาดกลัว และวิตกกังวลอย่างมาก ขณะนั้นผู้ป่วยจะไม่สามารถทำงานได้และนึกคิดอะไรไม่ออก พบในผู้ป่วยที่มีอาการ anxiety อย่างรุนแรง (panic attack)

จ. Phobia : เป็นความวิตกกังวลหรือความกลัวสภาวะใดสภาวะหนึ่ง วัตถุใด วัตถุหนึ่ง หรือความคิดใดความคิดหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นความรู้สึกที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ และไม่สมเหตุผลผู้ป่วยรู้ดีว่าสิ่งเหล่านั้นไม่มีอันตรายอย่างแท้จริงต่อเขา แต่ผู้ป่วยไม่สามารถระงับความกลัวนั้นได้ ทำให้ผู้ป่วยพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่กระตุ้นที่ทำให้ผู้ป่วยเกิดอาการนี้ เนื่องจากความกลัวนี้จะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ

ฉ. Apathy or Flat affect : คือ การไม่มีความรู้สึก ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความสนใจโต้ตอบต่อสิ่งกระตุ้น หรือสิ่งแวดล้อม ผู้ป่วยจะมีสีหน้าเฉยเมย ไม่แสดงอารมณ์ใด ๆ ออกมาเลย สีหน้าเหมือนคนใส่หน้ากาก (Masked face) ผู้ป่วยจะไม่สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวว่ามีอะไรเกิดขึ้นปฏิกิริยาโต้ตอบมีน้อยมาก หรือไม่มีเลยพบในผู้ป่วยโรคจิตเภท

ข. Ambivalence : การมีอารมณ์ตรงกันข้ามที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน เช่น รักและเกลียด หรือใช้อธิบายความรู้สึกตรงข้ามของอารมณ์ ความคิด ความตั้งใจและการกระทำในโรคจิตเภท เช่น จะพูดจะไม่พูด แสดงให้เห็นโดยมีการลังเลในการกระทำ

ค. Irritability : ผู้ป่วยมีอาการหงุดหงิด ฉุนเฉียวง่ายกว่าธรรมดา โดยที่ตามปกติเรื่องเล็กน้อยเพียงแค่นี้ผู้ป่วยจะทนได้แต่ขณะมีอาการผู้ป่วยจะมีอารมณ์โกรธรุนแรงมากโดยไม่สามารถยับยั้งใจตัวเองได้ อาจเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทพบเป็นอาการสำคัญของโรคอารมณ์แปรปรวน (Major Affective Disorder)

ฉ. Depersonalization : เป็นความรู้สึกว่าตนเองได้สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง หรือเอกลักษณ์ (identity) ของตนเองเปลี่ยนไปมีความเกี่ยวข้องกับ body image (การรับรู้ที่ตนเองเป็นใคร รูปร่างหน้าตา ท่าทาง ความรู้สึกนึกคิดอย่างไร) ผู้ป่วยจะมีการรับรู้ในความเป็นตนเองผิดไป เช่น รู้สึกว่ามีส่วนของร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนไป เช่น แขนข้างหนึ่งสั้นกว่าข้างหนึ่ง ใบหน้า 2 ซีก ไม่เหมือนกัน พบในโรคจิตเภท

ญ. Derealization : ความรู้สึกที่สิ่งแวดล้อมแปลกไป หรือไม่เป็นที่คุ้นเคย เช่น เห็นวัตถุมีลักษณะบิดเบี้ยว ห้องมีลักษณะแคบลงหรือกว้างขึ้น หรือรู้สึกว่าโลกนี้เปลี่ยนไป หรือรู้สึกว่าไม่เป็นจริง หรือไม่เป็นไปตามธรรมชาติ เช่น รู้สึกว่าอากาศเปลี่ยนไปเหมือนต่างประเทศ พบในโรคจิตเภท

ฎ. Aggression : คือการก้าวร้าว ต่อต้าน หรือทำตรงกันข้ามกับความเห็นหรือความต้องการของผู้อื่นแสดงออกได้ทั้งในรูปแบบของคำพูด และการกระทำพบในบุคลิกภาพแบบอันธพาล (Sociopathic personality disorder) และความผิดปกติทางจิตใจในวัยรุ่น

ฏ. Impulsive : คือ อารมณ์รุนแรงซึ่งควบคุมไม่ได้ เช่น โกรธใครก็ทำร้ายผู้นั้นเลย พบใน Convulsive disorder (โรคลมชัก) และ โรคจิตที่เกิดจากสภาวะทางร่างกาย (OBS)

จ. Mood swing : คือ อารมณ์เปลี่ยนแปลงไปมาง่ายในระหว่างอารมณ์เป็นสุขอารมณ์เศร้า และอารมณ์วิตกกังวล

๓. Emotional lability : อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย และควบคุมไม่ได้ เช่น กำลังเศร้าอยู่ พอได้ฟังเรื่องสนุกก็เปลี่ยนเป็นยิ้มแย้มแจ่มใสได้ทันที หรือกำลังสนุกสนาน พอถูกขู่ก็เปลี่ยนเป็นอารมณ์โกรธอย่างรวดเร็ว พบบ่อยในโรคจิตที่เกิดจากสภาวะ

ทางร่างกาย (OBS)

๔. La belle indifference : เป็นอารมณ์ที่ไม่เอาใจใส่ และไม่สนใจต่อความผิดปกติของร่างกาย พบในผู้ป่วย conversion disorder.

๕. Ecstasy : เป็นความรู้สึกหลุดพ้นไปจากสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว คล้ายอยู่ในภาวะภวังค์ (trance) พบในโรคจิตเภท ecstasy แตกต่างจากภาวะจิตสงบในการฝึกสมาธิ คือ เป็นการหลุดพ้นอย่างไม่มีสติ

3. Motor Behavior

3.1 ความผิดปกติของพฤติกรรมเคลื่อนไหว (Disturbance of motor behavior) ได้แก่

ก. Echopraxia (Automatic obedience) : การกระทำตามโดยไม่ตั้งใจ เมื่อเห็นผู้อื่นกระทำ เช่น เห็นผู้รักษาขมื่อ ผู้ป่วยจะยกตามบ้าง พบในโรคจิตเภท การที่ผู้ป่วยกระทำตาม เพราะไม่มีกำลังใจพอที่จะต่อต้านสิ่งกระตุ้นนั้น ๆ

ข. Waxy Flexibility (Cerea Flexibilitas) : เป็นการคงอยู่ในท่าใดท่าหนึ่งเป็นเวลานานเกิดขึ้นเพราะถูกชักจูงให้กระทำ เช่น จับมือผู้ป่วยให้ยกขึ้น ผู้ป่วยจะคงอยู่ในท่านั้น นานผิดปกติเหมือนขี้ผึ้งปั้น พบใน Schizophrenia catatonia

ค. Catalepsy (Posturing) : ผู้ป่วยจะคงอยู่ในท่าใดท่าหนึ่งของการเคลื่อนไหวที่กำลังกระทำอยู่โดยที่การกระทำนั้นยังไม่สิ้นสุดลง เช่น กำลังจะนอนแต่เกิดหยุดการเคลื่อนไหวเสียก่อนจึงคงค้างอยู่ในท่านั้น ผู้ป่วยจะไม่มีปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อม แม้เราจะพยายามเปลี่ยนท่าผู้ป่วยจะฝืนกลับมาอยู่ในท่าเดิมพบใน Schizophrenia catatonia , Organic mental disorders.

ง. Automatism : เป็นการกระทำซ้ำ ๆ โดยไม่รู้ตัวและไม่ได้ตั้งใจ เกิดจากแรงผลักดันของจิตใต้สำนึก พบใน Schizophrenia catatonia

จ. Cataplexy : ผู้ป่วยจะมีอาการกล้ามเนื้อที่อยู่ในอำนาจจิตใจอ่อนแรงไปทันทีทันใดทั้งแขน ขา คอ ทำให้ไม่อาจเคลื่อนไหวร่างกายได้ และคงอยู่ในสภานั้นเป็นเวลานานหลายวินาที หรือเป็นชั่วโมง ในขณะที่เกิดอาการนี้ consciousness อาจะยังคืออยู่ หรือเสียไปก็ได้ อาการนี้เกิดขึ้นเนื่องจากถูกกระตุ้นด้วยอารมณ์ที่รุนแรงบางอย่าง เช่น โกรธ หรือตื่นเต้น ดีใจมากโดยไม่ได้คาดหวังเอาไว้ก่อน พบในผู้ป่วย Narcolepsy ซึ่งมี excessive daytime sleepiness , hypnagogic hallucination , sleep paralysis

ฉ. Stereotypy : เป็นการกระทำซ้ำ ๆ อย่างสม่ำเสมอในพฤติกรรมอย่างหนึ่งและเป็นเรื่อย ๆ โดยไม่สามารถจบลงได้ แสดงให้เห็นทางความประพฤติ เช่น นั่งโยกตัวตลอดเวลา หรือทางการพูด เช่น พูดซ้ำ ๆ ในคำใดคำหนึ่ง พยางค์ หรือประโยคหนึ่งเรียก verbigeration ซึ่งเป็นคำพูดที่ไม่มี ความหมายแจ่มแจ้ง พบในโรคจิตเภท

ข. Negativism : ผู้ป่วยมีความรู้สึกต่อต้านและทำสิ่งตรงข้ามคำสั่ง เช่น บอกให้ผู้ป่วยคลายมือออก ผู้ป่วยกลับกำแน่นขึ้น

ค. Mannerisms : เป็น stereotyped involuntary movements แสดงในรูปแบบของพฤติกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่ง อาการมักเกิดที่ใบหน้า และคอซึ่งผู้พบเห็นจะรู้สึกขัดตา หรือไม่เข้าใจเป็น ลักษณะเฉพาะสำหรับผู้ป่วยแต่ละราย เช่น การกระพริบตาบ่อย ๆ พบใน Schizophrenia

ฎ. Overactivity

1. Hyperactivity (Hyperkinesis) : การขยับขิ้นแข็งผิดปกติหรือก้าวร้าว และมีพฤติกรรมทำลาย พบในเด็กที่มีความพิการทางสมอง เด็กจะไม่สามารถควบคุมความประพฤติได้จึงทำให้เกิดอาการซุกซนอย่างมาก วิ่งไปมา ไม่สามารถจะอยู่เฉยได้
2. Tic การเคลื่อนไหวในลักษณะกระตุกซ้ำ ๆ ไม่สม่ำเสมอ มักเกิดกับร่างกายส่วนเล็ก ๆ เช่น มือ ใบหน้า เกิดขึ้นเองโดยไม่มีสิ่งกระตุ้นจากภายนอก สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากจิตใจ แต่อาจพบได้ในโรคสมองอักเสบอย่างเรื้อรัง (chronic encephalitis)
3. Sleep walking (Somnambulism) การเคลื่อนไหวร่างกายขณะหลับโดยไม่รู้ตัว (ละเมอเดิน) และอาจไปประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเสร็จแล้วกลับมานอนหลับต่อเมื่อตื่นขึ้นแล้วจำเหตุการณ์ที่กระทำไปนั้นไม่ได้เลย อาจพบในเด็ก การกระทำของเขา มักจะมีความหมายกับจิตใต้สำนึก เช่น คนที่ติดแม่อาจละเมอเดินไปที่เตียงซึ่งแม่กำลังนอนหลับอยู่ หรืออาจพบใน Schizophrenia , Schizoid personality

4. Compulsion เป็นการกระทำซ้ำ ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งทั้งที่ไม่อยากจะกระทำเช่นนั้น และรู้ดีด้วยว่าไม่มีเหตุผลที่จะกระทำเช่นนั้น แต่ไม่อาจบังคับใจตนเองได้ เช่น การล้างมือ

บ่อย ๆ , เดินไปตรวจดูว่าใส่กุญแจประตูแล้วหรือยังซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง

5. Hypoactivity (psychomotor retardation) หมายถึง การเคลื่อนไหวที่ช้ากว่าปกติ การทำงานของร่างกาย และจิตใจช้าลง พบในผู้ป่วย Depression ถ้าเป็นมากอาจไม่เคลื่อนไหวเลย เรียก motionless หรือบางรายอาจไม่พูด ทั้ง ๆ ที่รับรู้ได้เข้าใจได้ แต่ไม่ยอมพูด เรียกว่า mutism

4. Thinking

4.1 ความผิดปกติในเนื้อหาของความคิด (Disturbances in content of thought)

4.1.1 Delusion (ความหลงผิด) เป็นความเชื่อที่ผิด ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งทั้งที่ไม่เป็นความจริง ผู้ป่วยจะเชื่อมั่นอยู่เช่นนั้น และไม่สามารถเปลี่ยนความเชื่อถือได้ ด้วยการอธิบายโดยใช้เหตุผลตามธรรมดาที่คนเราใช้กัน ในการพิจารณาเรื่องความหลงผิดนี้ต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมการศึกษา และความเชื่อของกลุ่มชนนั้นด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อแนวคิดของคนเรา ความหลงผิดเป็นเรื่องเกี่ยวกับตนเองเกิดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้นั้นสบายใจขึ้น แต่เป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ เพราะไม่เป็นความจริงตามนั้น (out of reality)

ก. Delusion of grandeur (Grandios delusion) : ผู้ป่วยคิดว่าตนเองเป็นคนสำคัญผิดธรรมดา หรือมีอำนาจพิเศษ เช่น ตนเองเป็นพระเจ้า หรือมหาเศรษฐี จึงมักมีการเรียกร้อง ที่จะได้มา หรือมีการกระทำสิ่งนี้อยู่เสมอ พบในผู้ป่วย mania , โรคซิฟิลิสทางสมอง (General paralysis of insane) , Schizophrenia

ข. Delusion of Persecution (Persecutory delusion) ผู้ป่วยหลงผิดว่ามีคนคิดที่จะทำร้าย หรือคอยปองร้ายตนเอง เช่น คิดว่า มีคนคอยติดตามไปทุกหนทุกแห่ง เพื่อที่จะทำร้ายตน

ค. Delusion (idea) of reference ผู้ป่วยคิดว่ามีคนพูดจาเกี่ยวกับตนหรือเหตุการณ์รอบตัวมีความหมายเกี่ยวข้องกับตน เช่น ผู้ป่วยเห็นคนคุยกันก็คิดว่าเขากำลังพูดเรื่องของตน หรือฟังเพลงจากวิทยุก็คิดว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับตน หรือดูโทรทัศน์ก็คิดว่าเขาเอาเรื่องของตนไปแสดงเป็นละคร

ง. Delusion of Central (Ides of passivity) ผู้ป่วยคิดว่ามีอำนาจบางอย่างจากภายนอกสามารถควบคุมความคิด และการกระทำของตนได้ ผู้ป่วยหลงผิดคิดว่าคนอื่นบังคับตนได้ หรือ ตนตกอยู่ใต้อำนาจของบุคคลนั้น เช่น คนอื่นรู้ความคิด , อ่านใจของผู้ป่วยได้

จ. Delusion of infidelity (delusional jealousy) ความเชื่อผิด ๆ ว่าสามีหรือภรรยาของผู้ป่วยประพฤตินอกใจ

ฉ. Paranoid delusion ผู้ป่วยระแวงสงสัยไม่เชื่อใจ และไม่ไว้วางใจในบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวมากเกินไป อันจะนำไปสู่ความหลงผิดว่าตนถูกแกล้งหรือถูกปองร้าย

ช. Hypochondriacal delusion (Somatic delusion) ผู้ป่วยหลงผิดว่าตนมีโรคทางกายโรคใดโรคหนึ่ง หรือหลายโรค เช่น คิดว่าเป็นเนื้องอกในสมองทั้ง ๆ ที่การตรวจร่างกายพบว่าปกติ พบใน depressive illness หรือโรคจิตเภทที่มีอารมณ์เศร้า

ซ. Delusion of sin and guilt ผู้ป่วยหลงผิดคิดว่าตนทำความผิดอย่างมาก และสมควรถูกลงโทษ พบในผู้ป่วย ซึมเศร้าอย่างรุนแรง (Severe depression)

ณ. Delusion of Poverty ผู้ป่วยหลงผิดคิดว่าตนยากจนมาก พบในผู้ป่วย Depression

ฉ. Nihilistic delusion ผู้ป่วยหลงผิดคิดว่าไม่มีการดำรงอยู่ (delusion of non-existence) ผู้ป่วยหลงผิดคิดว่าอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือหลายส่วนของตนหายไป เช่น ไม่มีสมองหลงผิดคิดว่าตนเองได้ตายไปแล้ว หรือโลกทั้งโลกได้หายไปแล้ว พบในผู้ป่วยจิตเภทและโรคซึมเศร้า

ค. Thought broadcasting ผู้ป่วยเชื่อว่าผู้อื่นสามารถล่วงรู้ความคิดของตนได้ความคิดของผู้ป่วยเป็นเสมือนคลื่นแผ่กระจายไปในอากาศได้

จ. Thought withdrawal ผู้ป่วยรู้สึกว่าคุณคิดของตนหยุดชะงัก เหมือนกับสมองว่างเปล่าไปโดยกระทันหัน

ช. Thought insertion ผู้ป่วยเชื่อว่าความคิดที่มีอยู่ไม่ใช่ของตน แต่เป็นความคิดของผู้อื่นใส่เข้ามา

ฅ. Delusional perception ผู้ป่วยมองเห็นสิ่งกระตุ้นตามปกติ แต่มีความคิดว่าสิ่งที่ตนเองเห็นนั้นมีความสำคัญอย่างผิดปกติต่อผู้ป่วย เช่น เห็นคนยกมือผู้ป่วยคิดว่าคนที่คนยกมือนั้นเขาแสดงความเคารพผู้ป่วยหรือการเคลื่อนไหวของคนอื่นเป็นการส่งสัญญาณลับให้ผู้ป่วยทราบ

4.2 ความผิดปกติในควบคุมความคิด

obsession ความคิด ความรู้สึก หรือแรงผลักดัน (impulse) ซึ่งเกิดซ้ำ ๆ ตลอดเวลาโดยไม่สามารถต้านทานได้ ผู้ป่วยจะย้ำคิดอยู่ในเรื่องหนึ่งทั้ง ๆ ที่ไม่ต้องการจะคิด แต่ไม่สามารถบังคับได้หรือไม่สามารถใช้เหตุผลอื่น ๆ มาช่วยไม่ให้คิดได้ พบในโรคประสาทย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive Compulsive disorders) และโรคจิตเภท

4.3 ความผิดปกติในกระแสของความคิด (Stream of thought)

ก. Flight of idea ผู้ป่วยมีความคิดหลายๆ อย่างเกิดขึ้นรวดเร็ว เปลี่ยนแปลงเร็วตามสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ผู้ป่วยจะแสดงออกโดยการพูดมากและเร็ว จนพูดเรื่องหนึ่งยังไม่ทันจบก็พูดต่อไปอีกเรื่องหนึ่ง แต่เรื่องดังกล่าวยังคงสัมพันธ์กันต่อเนื่องกัน และผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ พบในผู้ป่วย mania ลักษณะที่ความคิดหลั่งไหลออกมาจนทำให้พูดเร็วจนหยุดไม่ได้ เรียกการพูดนี้ว่า logorrhea ถ้าความคิดแสดงออกมาในรูปบทกลอน เรียกว่า rhyming ถ้าแสดงออกมาเป็นการพูดเล่นสำนวนเรียกว่า punning

ข. Thought blocking กระแสความคิดของผู้ป่วยหยุดชะงักทันที เพราะความคิดขาดหายไปเฉยๆ หรือมีความคิดอย่างอื่นมาแทรก ทำให้ผู้ป่วยนึกไม่ออกว่า พูดเรื่องอะไรอยู่ เมื่อเริ่มคิดใหม่แทนที่จะคิดเรื่องเดิมต่อ กลับคิดเรื่องอื่น พบในโรคจิตเภท หรืออาจพบในความปกติที่อยู่ในภาวะเหนื่อยล้า แต่จะไม่เกิดบ่อยและเกิดในช่วงเวลาสั้นเมื่อความคิดชะงักไปนิดหนึ่งแล้วมักจะนึกได้ว่ากำลังพูดเรื่องอะไรอยู่ และพูดต่อไปได้

ก. Loosening of association ความคิดซึ่งเกิดขึ้นต่อเนื่องกันแต่ไม่มี ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ขาดการเชื่อมโยงของเหตุผล ไม่สามารถลำดับ ความคิดตามขั้นตอนของเหตุการณ์ เวลาเราฟังผู้ป่วยพูด หรือตอบคำถามจะไม่ ค่อยเข้าใจ หรือฟังไม่รู้เรื่อง เพราะคำพูดจะไม่ต่อเนื่องกันเป็นเรื่องราว โดยเปลี่ยน จากเรื่องหนึ่งไปเป็นอีกเรื่องหนึ่ง พบในโรคจิตเภท

5.Speech

5.1 ความผิดปกติในการพูด (Disturbances of speech)

ก. Incoherence การพูดซึ่งขาดเหตุผลหรือความหมายที่สัมพันธ์กันระหว่าง คำข้อความหรือประโยค ผู้ป่วยจะพูดจาไม่ต่อเนื่องกัน ขาดเป็นช่วง ๆ อาจพูดเป็น คำ ๆ เป็นพยางค์ หรือเป็นประโยคที่ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ฟังแล้วไม่เข้าใจว่า ผู้ป่วยกำลังพูดเรื่องอะไร พบในผู้ป่วย จิตเภท, Delirium

ข. Irrelevance การพูดไม่ตรงกับเรื่องราวที่กำลังสนทนากันหรือตอบไม่ตรงคำถาม

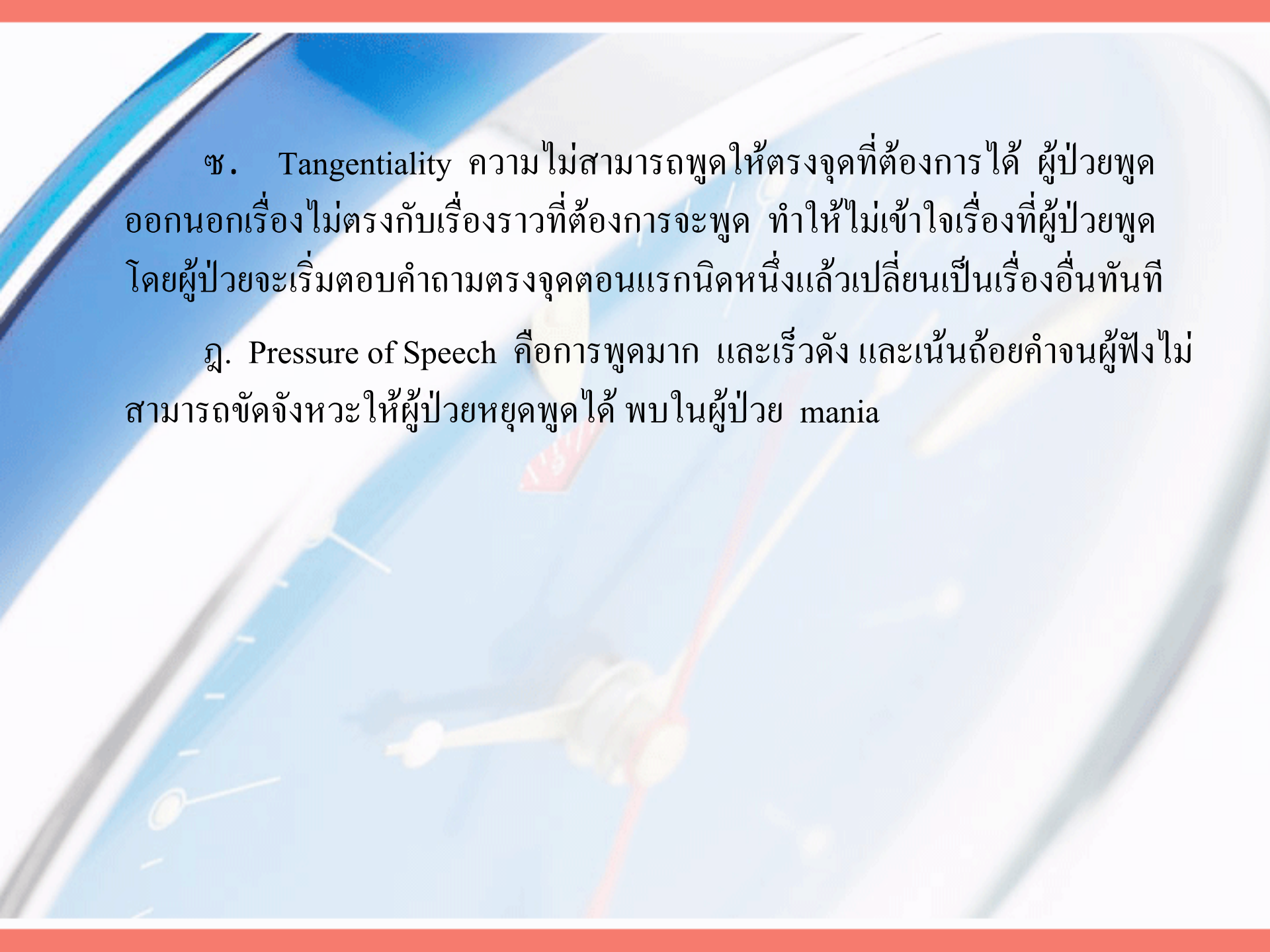
ค. Blocking การที่คำพูดขาดหายไปเฉย ๆ เพราะความคิดหยุดชะงักที่ตรงนั้น เมื่อเริ่มพูดใหม่แทนที่จะพูดเรื่องเดิมต่อ กลับพูดเรื่องใหม่ พบในโรคจิตเภท

ง. Neologism คำพูดซึ่งผู้ป่วยคิดขึ้นมาเอง ไม่มีใช้ในภาษาพูดของเรา เป็นคำพูดที่มีความหมายเฉพาะพิเศษสำหรับผู้ป่วยคนเดียว

จ. Word Salad (Salad of words) คือคำพูดหรือข้อความซึ่งประกอบด้วยคำหรือวลีต่าง ๆ ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือเกี่ยวข้องกัน ทำให้คำพูดหรือข้อความนั้นไม่เป็นที่เข้าใจและไม่มี ความหมาย มีลักษณะการพูดประโยคที่ไม่ถูกต้อง เช่น ประชาน กริยากรรมอยู่ผิดที่ พบในผู้ป่วยจิตเภท

ฉ. Perserveration คำพูดซ้ำ ๆ ติดต่อกันไปโดยไม่มีความหมายแม้ว่าเรื่องที่สนทนากันหรือคำถามจะเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ผู้ป่วยก็ยังคงพูดซ้ำ ๆ อยู่เช่นนั้น เนื่องจากมีความคิดที่ค้างอยู่ในคำใดคำหนึ่ง หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อเปลี่ยนเรื่องไปแล้ว ความคิดนั้นก็ยังคงแสดงออกมาเป็นครั้งคราว คือผู้ป่วยไม่สามารถเปลี่ยนจากความคิดหนึ่งมาสู่อีกความคิดหนึ่งได้อย่างเต็มที่อาการนี้แสดงถึงความผิดปกติบางอย่างของสมอง หรืออาจพบในโรคจิตเภทได้บ้าง

ช. Circumstantiality ผู้ป่วยอ้อมค้อมไม่ตรงจุด เพิ่มเติมรายละเอียดมากเกินไปใช้เวลานาน แต่สุดท้ายก็จบลงได้ใจความตามต้องการ พบได้ในคนปกติซึ่งมีระดับสติปัญญาต่ำ จึงไม่สามารถแยกระหว่างความสำคัญ และไม่สำคัญของเรื่องได้ หรืออาจพบในคนที่กำลังเหนื่อยล้ากังวลหรือโรคลมชัก ซึ่งอัตราความคิดช้าลงกว่าที่เคยจึงต้องพูดอ้อม เพื่อจะได้ใช้เวลาคิดให้มากขึ้นระหว่างที่พูดเรื่องไม่จำเป็น

ซ. Tangentiality ความไม่สามารถพูดให้ตรงจุดที่ต้องการได้ ผู้ป่วยพูด
ออกนอกเรื่องไม่ตรงกับเรื่องราวที่ต้องการจะพูด ทำให้ไม่เข้าใจเรื่อง que ผู้ป่วยพูด
โดยผู้ป่วยจะเริ่มตอบคำถามตรงจุดตอนแรกนึกหนึ่งแล้วเปลี่ยนเป็นเรื่องอื่นทันที

ฎ. Pressure of Speech คือการพูดมาก และเร็วคั่ง และเน้นถ้อยคำจนผู้ฟังไม่
สามารถข้ดจ้งหวะให้ผู้ป่วยหยุดพูดได้ พบในผู้ป่วย mania

ฎ. Echolalia การพูดเลียนคำพูดของคนอื่น พบในโรคจิตที่เกิดจาก
สภาวะทาง ร่างกายและโรคปัญญาอ่อน

ฐ. Motor aphasia คือ การไม่สามารถพูด แม้จะเข้าใจในสิ่งที่พูดนั้น เช่น
ให้ดู ปากกา แต่ไม่สามารถพูดได้ พบในผู้ป่วยที่มีพยาธิสภาพที่ Broca's area

ฑ. Sensory aphasia ผู้ป่วยไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นพูดกับตน หรือไม่
เข้าใจข้อความที่อ่าน

6. Perception

6.1 ความผิดปกติของการรับรู้ (Disorder of perception)

ก. Hallucination (ประสาทหลอน) เป็นการรับรู้ความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองโดยไม่มีสิ่งเร้าจากภายนอก ผู้ป่วยจะมีความเชื่ออย่างมาก ไม่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้โดยใช้เหตุผลความเป็นจริงต่าง ๆ เนื้อเรื่องของประสาทหลอนนั้นจะอยู่กับประสบการณ์ในอดีต และพยาธิสภาพทางจิตใจ (psychopathology) ที่เป็นการยอมรับไม่ได้ หรือเป็นความไม่สมปรารถนา แล้วหาทางออกโดยการ project ไปที่การรับรู้เป็นการทำให้สิ่งแวดล้อมผิดไป ประสาทหลอนมีได้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ

1. Auditory hallucination ผู้ป่วยจะมีหูแว่วได้ยินเสียงจากภายนอกอาจเป็นเสียงแปลก ๆ หรือคำพูด เสียงที่ได้ยินอาจชัดหรือไม่ชัด อาจเป็นเสียงคนที่รู้จักหรือไม่รู้จัก เสียงผู้ชายหรือผู้หญิง หรือทั้งคู่ อาจเป็นการเรียกชื่อ พูดชักชวน พูดตำหนิ พูดชม พูดขู่ หรือออก

คำสั่งอาจเป็นเสียงคนเดียวหรือหลายคน ผู้ป่วยอาจรับฟังเฉย ๆ หรือพูดจาโต้ตอบด้วย พบในโรคจิตเภท

2. Visual hallucination ประสาทหลอนทางตา ภาพหลอน อาจเห็นเป็นภาพคน สัตว์ สิ่งของ หรือภาพอย่างอื่น บางครั้งอาจเห็นเป็นเพียงแสง พบบ่อยในโรคจิตเภทที่เกิดจากสภาวะทางร่างกาย เช่น Delirium Tremens, พวกแพ้พิษจากสารต่าง ๆ หรือจาก Hallucinogenic agents เช่น mescaline, L.S.D. หรือในภาวะการอดนอน

3. Tactile hallucination ผู้ป่วยรู้สึกเหมือนมีอะไรมาไต่ตามตัว บางครั้งรู้สึกปวดแสบปวดร้อน หรือซู่ซ่าตามผิวหนัง แขน ขา

4. Olfactory hallucination ผู้ป่วยได้กลิ่นแปลก ๆ มักจะเป็นกลิ่นเหม็น เช่น กลิ่นไหม้

5. Gustatory hallucination ประสาทหลอนทางการรับรส ผู้ป่วยรู้สึกรสแปลก ๆ เช่น ผู้ป่วยรู้สึกว่ามีอาหารหรือเครื่องดื่มที่รับประทานมีรสขมของยาพิษ พบในโรคจิตเภท

ข. Illusion เป็นการแปลความหมายของสิ่งเร้าผิดไปจากความเป็นจริงมักเกิดจากการแพ้พิษบางอย่าง เช่น สารเสพติด (กัญชา, เหล้า) หรือผู้ป่วยที่มีไข้สูง หรือผู้ป่วยมีความคาดหวังว่าจะเป็นเช่นนั้นอยู่ก่อน

1. Visual illusion เป็นการแปลสิ่งที่พบเห็นผิดไป เช่น เห็นเชือกเป็นงู

2. Auditory illusion เป็นการแปลสิ่งที่ได้ยินผิดจากความจริง เช่น ได้ยินเสียงใบไม้ไหวบอกว่าเป็นเสียงเพลง พบในผู้ป่วย Delirium และในผู้ป่วยที่ Paranoid

7.Memory

7.1 ความผิดปกติในความจำ (Disturbance of memory)

7.1.1 Amnesia (การลืม) คือ การสูญเสียความจำ

ก. Organic amnesia การลืมที่เกิดจากสาเหตุทางร่างกาย มีความผิดปกติทาง สรีรวิทยาของสมอง พบในผู้ป่วยโรคลมชัก หรือผู้ป่วยที่มี head injury มี 2 ลักษณะ คือ

1. Anterograde amnesia คือ การสูญเสียความจำภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ เช่น เกิดอุบัติเหตุแล้วจำเหตุการณ์หลังเกิดอุบัติเหตุช่วงหนึ่งไม่ได้ว่า หลังจากถูกรถชนแล้วถูกพาไปที่ไหนอย่างไร

2. Retrograde amnesia คือ การสูญเสียความจำก่อนหน้าที่จะเกิดเหตุการณ์ เช่น ผู้ป่วยถูกรถชนหมดสติ แล้วจำเหตุการณ์ที่เกิดก่อนหน้าจะถูกชนไม่ได้ ไม่ทราบว่าตนกำลังจะไปไหน หรือทำอะไรอยู่ หรือตนเป็นใคร

ข. Psychogenic amnesia ผู้ป่วยจะมีอาการลืมเกิดขึ้นทันที โดยจะลืมเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง ที่พบบ่อยมักจะลืมเหตุการณ์ช่วงใดช่วงหนึ่ง มักเป็นช่วงเวลาซึ่งมีเรื่องที่ทำให้ผู้ป่วยไม่สบายใจอย่างรุนแรงเกิดขึ้น บางรายลืมเรื่องราวตัวเองทั้งหมด จำไม่ได้แม้แต่ชื่อของตนเองรวมทั้งจำบุตรและภรรยาไม่ได้เลย อาการ psychogenic amnesia มักเกิดขึ้นที่ภายหลังมี stress อย่างรุนแรง เมื่อหายอาการจะหมดไปทันที และผู้ป่วยจะจำเหตุการณ์หรือเรื่องราวได้เป็นปกติเหมือนเดิม

7.1.2 Confabulation (Paramnesia, Illusion of memory, Falsification of memory) การที่ผู้ป่วยสูญเสียความจำ โดยเฉพาะความจำที่เพิ่งเกิดขึ้น (recent memory) แล้วผู้ป่วยต่อเติม แต่งเรื่องราวขึ้นมาเอง (fill the gap) โดยที่ผู้ป่วยไม่ทราบว่าคำตอบนั้นไม่ถูกต้อง ผู้ป่วยจะรู้สึกว่าคุณคิด และเมื่อบอกความจริงให้ทราบ ผู้ป่วยจะไม่สนใจ ผู้ป่วยมักจะมี feeling of grandeur ด้วยจึงทำให้เนื้อเรื่องเหลือเชื่อและไม่น่าจะเป็นไปได้ พบได้ในโรค Korsakov's syndrome ซีพิลิส ชินสมอง ต้องแยก confabulation ออกจาก pseudologia phantastica ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องที่ไม่เป็นจริงของบุคคลที่มี antisocial personality ซึ่งเมื่อถูกเผชิญด้วยเหตุผลแล้วจะยอมรับได้ว่า สิ่งที่คุณมานั้นไม่เป็นความจริง

7.1.3 Déjà vu เป็นความรู้สึกว่าได้เคยเห็น หรือรู้จักคุ้นเคยกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาก่อน ทั้ง ๆ ที่ผู้ป่วยไม่เคยพบเห็นมาก่อน แต่ผู้ป่วยเกิดความรู้สึกดังกล่าวขึ้นมาเอง อาการจะเป็นชั่วระยะเวลาสั้น ๆ 2-3 นาที เมื่อเป็นอีกมักจะเป็นอาการซ้ำเหมือนเดิม พบได้ในคนปกติที่อยู่ในภาวะเหนื่อย โรคประสาท โรคจิต , Temporal lobe epilepsy อาการนี้กลับกันกับ Jamais vu ซึ่งเป็นความรู้สึกต่อสถานที่ที่เคยไป เคยอยู่แล้วว่าไม่เคยอยู่

7.1.4 Hyperamnesia คือ การมีความทรงจำมากเกินไป โดยเฉพาะมักจะจำในเรื่องรายละเอียดได้ดีมาก พบได้ในคนปกติและมักจะมีคามโน้มเอียงจะเกิดความระแวงได้ง่าย

8. Intelligence

8.1 ผิดปกติในเชาว์ปัญญา (Disorder of intelligence)

ก. Mental retardation (ปัญญาอ่อน) ระดับเชาว์ปัญญาที่ต่ำกว่าปกติ ซึ่งอาจจะสังเกตได้ตั้งแต่เกิด หรือในวัยเด็ก ทำให้การเรียนรู้ การปรับตัวต่อสังคม และความเป็นผู้ใหญ่เสียไป ผู้ป่วยจะมีความผิดปกติในอารมณ์ร่วมด้วย ความรุนแรงของปัญญาอ่อนวัดเป็น IQ

ข. Dementia การเสื่อมของเชาว์ปัญญา อย่างถาวรจากเดิม ซึ่งเคยเป็นปกติมาก่อน เนื่องจากสาเหตุทางร่างกาย พบในโรคจิตที่เกิดจากสภาวะทางร่างกาย